

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Ганна ОРТІНА

2021 р.

(дата)

РОБОЧА ПРОГРАМА

виробничої практики

«Економіка і організація інноваційної діяльності»
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання
освітнього ступеню «Бакалавр»
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітньо-професійної програми «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

Мелітополь 2021 р

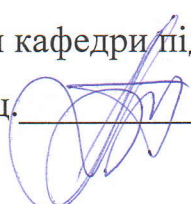
Робоча програма виробничої практики «Економіка і організація інноваційної діяльності» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Мелітополь, ТДАТУ ім. Дмитра Моторного, 2021. – 24 с.

Розробник – к.е.н., доцент Тебенко В.М.

Робоча програма практики затверджена на засіданні кафедри «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

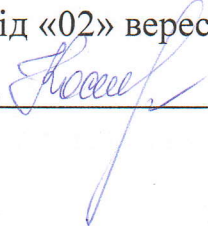
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 року

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

к.е.н., доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ступеня вищої освіти «Бакалавр»

Протокол від «02» вересня 2021 року № 1

Голова, доц. Анна КОСТЯКОВА

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної практики	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів ECTS: 5	Галузь знань: <u>07"Управління та адміністрування"</u> (шифр і назва)		
Загальна кількість годин – 150 годин	Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Курс	Семестр
		4 курс, 2С	8-й;
Тижневих годин: 30 год.	Ступінь вищої освіти «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Практика	150 год.
		Самостійна робота	-
		Індивідуальна робота	-
		Форма контролю: диференційований залік	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ

Навчальним планом підготовки бакалаврів за напрямом підготовки 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» передбачено проходження студентами 4 курсу виробничої практики протягом 8 семестру тривалістю 5 тижнів. Виробнича практика є необхідною складовою закріплення та поглиблення теоретичних знань, набуття фахових компетенцій з економіки та організації інноваційної діяльності, формування у студентів професійних умінь і навичок прийняття самостійних рішень під час роботи в реальних умовах функціонування підприємств (установ, організацій).

Мета практики: відповідно до Переліку компетентностей бакалавра спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» формування у студентів практичних умінь та навичок використання наукового інструментарію теорії та практики інноваційної діяльності та розвитку, ознайомлення зі світовим та вітчизняним досвідом створення і функціонування інноваційних структур, основними підходами і методами формування інноваційної політики підприємства за різних систем господарювання.

Завданнями виробничої практики є:

- закріплення, розширення і поглиблення студентами теоретичних знань, одержаних у навчальному закладі з питань інноваційної діяльності;
- набуття практичних навичок в організації та визначенні пріоритетних напрямків оновлення техніко-технологічної бази підприємства;
- набуття практичних навичок з питань обґрунтування джерел фінансування інноваційної діяльності;
- набуття практичних навичок аналізу рівня забезпеченості підприємств ресурсами та ефективності їх використання;
- вивчення стану економічної роботи на підприємстві;
- набуття практичних навичок комплексного оцінювання ефективності інновацій та розроблення програми їх комерціалізації.

3. ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен оволодіти наступними компетентностями:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і

функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальна компетентність:

ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахова компетентність: ФК4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Програмні результати навчання:

РН4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. РН 23. Вміти готувати презентаційні матеріали за результатами досліджень.

Soft skills: - комунікативні навички: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді. - уміння виступати привселюдно: навички, необхідні для виступів на публіці; проводити презентації. - керування часом: уміння справлятися із завданнями вчасно. - гнучкість і адаптивність: гнучкість, адаптивність і здатність мінятися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблем. - лідерські якості: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння встановлювати мету, планувати. - особисті якості: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

В результаті проходження виробничої практики з економіки та організації інноваційної діяльності студент повинен

знати:

- сучасні концепції і тенденції інноваційного розвитку;
- інструменти державної підтримки інноваційної діяльності;
- сутність та складові елементи інноваційної політики підприємства;
- складові та механізм управління інноваційним розвитком підприємства;
- сутнісні характеристики моніторингу інновацій та джерела інноваційних можливостей підприємства;
- форми і джерела фінансування інноваційної діяльності підприємства;
- особливості розробки і реалізації програм комерціалізації інноваційних продуктів.
- інноваційні стратегії підприємства та особливості їх формування;
- методику оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.

вміти:

- визначити пріоритетні напрямки оновлення техніко-технологічної бази підприємства;
- оцінювати та організовувати інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства;
- аналізувати фінансово-господарську діяльність підприємства, робити висновки та пропозиції;
- оцінювати ефективність інноваційної діяльності підприємства за основними групами показників.

набути навички:

- розроблення інноваційної стратегії та визначення основних напрямків інноваційної політики підприємства;
- комплексного оцінювання ефективності інновацій та розроблення програми їх комерціалізації;
- обґрунтування джерел фінансування інноваційної діяльності і напрямків оновлення техніко-технологічної бази підприємства;
- управління інноваційними процесами та інноваційним розвитком підприємства.

Для безперервності та послідовності отримання студентами професійних навичок, практика використовує вхідні знання, вміння та навички попередніх практик, а також забезпечує їх для практик, які є наступними.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Організація виробничої практики здійснюється згідно з «Положенням про проведення практик студентів ТДАТУ» та цією програмою.

Підставою для проходження практики є наказ ректора. Виробнича практика «Економіка та організація інноваційної діяльності» проводиться у терміни, передбачені навчальним планом. Тривалість навчальної практики «Економіка та організація інноваційної діяльності» відповідно до навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» складає 5 тижнів.

Організація й навчально-методичне керівництво практикою студентів здійснюється кафедрою підприємництва, торгівлі та біржової діяльності під керівництвом викладачів даної кафедри.

Обов'язки керівника практики від кафедри:

- за місяць до початку практики готує проекти листів керівникам базових підприємств;
- забезпечує одержання студентами програми, щоденників, угод;
- здійснює загальний інструктаж та інструктаж щодо техніки безпеки;
- особисто пересвідчується, що студенти вчасно розпочали проходження практики;
- організовує для студентів консультації, співбесіди та навчальні заняття з провідними фахівцями базових підприємств;
- контролює дотримання студентами трудової та навчальної дисципліни та виконання програми практики;
- аналізує звіти студентів та бере участь у роботі комісії із захисту практики;
- приймає заліки з практики у складі відповідної комісії;
- подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо поліпшення практичної підготовки студентів;
- готує підсумковий звіт за результатами практики.

Студент під час виробничої практики повинен:

- до початку практики одержати від керівника практики інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки і консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- дотримуватись календарного плану проходження навчальної практики;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики та планом-графіком проходження практики;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці та техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу та її результати нарівні зі штатними працівниками;
- своєчасно подати необхідні звітні документи та захистити результати практики.

Обов'язки керівника від бази практики:

Згідно угоди про співпрацю з ТДАТУ, керівник базового підприємства зобов'язаний:

- здійснювати методичне керівництво студентами-практикантами;

- створювати умови для якісного виконання програми практики та сприяти студентам у одержанні матеріалів для звіту і підвищенні кваліфікації;
- контролювати дотримання студентами норм трудової дисципліни та техніки безпеки;
- дати письмову характеристику кожному студенту-практиканту, оцінивши ставлення до роботи, дотримання трудової дисципліни, рівень теоретичної та практичної підготовки;
- завірити звіт студента з практики підписом та печаткою.

Календарний графік навчальної практики наведено нижче в розрахунку на 5-денний робочий тиждень (табл. 1).

Таблиця 1

Календарний графік проходження навчальної практики

№ п/п	Назва завдань і зміст робіт	Тижні проходження практики				
		1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	6	7
1.	Ознайомлення з економіко-організаційними основами підприємства: організаційно-правова форма підприємства, час створення, галузь, спеціалізація, статут, структура власності	1				
2.	Характеристика системи управління підприємства (організаційна структура управління)	1				
3.	Характеристика ліцензування діяльності підприємства в поточному періоді (види діяльності, що підлягають ліцензуванню, термін ліцензії, основні ліцензійні вимоги, наявність порушень ліцензійних вимог)	1				
4.	Аналіз платоспроможності підприємства за досліджуваний період, аналіз структури балансу підприємства	1				
5.	Аналіз кредитоспроможності та кредитування підприємства (вартість та термін кредитів)	1				
6.	Аналіз джерел фінансування поточної діяльності, їх вартість та структура (власні кошти, позики, залучені кошти) за досліджуваний період		1			
7.	Ознайомлення із побудовою та змістом статистичної звітності підприємства		1			
8.	Характеристика первинних документів, реєстрів аналітичного та синтетичного обліку		1			

9.	Аналіз персоналу підприємства та мотивації (середня чисельність персоналу та середній стаж роботи)		1			
10	Середній вік, освіта фах, відповідність фахових знань фактичним посадовим обов'язкам на поточний момент, середній рівень заробітної плати		1			
11	Аналіз складу і структури капіталу підприємства			1		
12	Аналіз доходів підприємства (класифікація та джерела утворення доходів)			1		
13	Розрахунок показників, що характеризують доходи підприємства (дохід, чистий дохід, валовий дохід)			1		
14	Аналіз витрат підприємства (джерела і класифікація витрат)			1		
15	Аналіз структури витрат (елементи витрат) та показників, що їх характеризують			1		
16	Оцінка прибутковості та ділової активності. Аналіз ліквідності та фінансової стійкості підприємства				1	
17	Аналіз фінансового стану підприємства. Методика аналізу фінансової стійкості підприємства.				1	
18	Аналіз інноваційної діяльності підприємства (джерела фінансування підприємств, критерії оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємствах)				1	
19	Аналіз основних показників технічного рівня підприємства. Розгляд питань техніко-технологічної бази.				1	
20	Оцінка показників ефективності інноваційної діяльності підприємства				1	
21	Аналіз інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства					1
22	Оцінювання перспектив інноваційного розвитку підприємства (Обґрунтування впровадження інновацій на підприємстві)					1
23	Визначення сильних, слабких сторін діяльності, можливостей та загроз інноваційної діяльності підприємства. Оцінювання ризиків запропонованих заходів.					1
24	Визначення проблем інноваційного розвитку підприємств різних організаційно-правових форм господарювання (анкетування)					1
25	Захист результатів виконання завдань практики					1
Всього днів		5	5	5	5	5

5. ПРОГРАМА (ЗМІСТ) ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів

Сутність інновацій. Інновація як процес перетворення потенціалу науково-технічного прогресу в нові продукти і технології. Поняття інноваційного процесу та його відмінні риси. Основні етапи (модель) інноваційного процесу: фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; конструкторські розробки; маркетинг; виробництво; збут (комерціалізація технологій). Форми інноваційного процесу: простий внутрішньоорганізаційний (натуральний), простий міжорганізаційний (товарний) і розширений..

Тема 2. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності

Мета і принципи регулювання інноваційної політики. Закон України „Про інноваційну діяльність”. Методи державного регулювання інноваційної діяльності (закони і законодавчі акти; обсяг і джерела інвестування інновацій; асигнування і дотації з Державного та місцевих бюджетів; норми і нормативи; ціноутворення; ставки податків і пільги з оподаткування; відсотки за кредит і державні гарантії; державні замовлення і закупівлі; мито і митні податки; ліцензії і квоти; підтримка інфраструктурних утворень; розробка й реалізація державних і цільових комплексних програм). Система державного регулювання інноваційної діяльності.

Тема 3. Організаційні форми реалізації інновацій

Організаційні структури для реалізації інновацій: малий інноваційний бізнес (МІБ), технологічний (науковий) парк (технопарк), інноваційний (технологічний) бізнес-інкубатор, фінансово-промислові групи (ФПГ); поняття даних інноваційних структур, особливості їх створення і функціонування. Світовий і вітчизняний досвід створення і функціонування інноваційних структур. Формування інноваційних структур та забезпечення їх ефективної діяльності (місце розташування, наукове забезпечення, інвестиції і технологічна база, організаційна структура, органи управління, персонал, акредитація, характер інноваційної діяльності).

Тема 4. Особливості процесу створення інновацій та формування попиту на них

Специфіка аналізу попиту на інновації та мотивації суб'єктів інноваційного процесу (методи виявлення і аналізу попиту на інновації; аналіз спонукальних мотивів; суб'єкти інноваційного процесу — інвестори, розробники інновацій, виробники, постачальники, працівники збуту, споживачі,

суспільство). Основні підходи створення та стимулювання попиту на інновації (модель аналізу та фактори впливу на поведінку споживачів на ринку інновацій: вивчення відчуття, аналіз сприйняття, вивчення поведінки, аналіз стимулів, аналіз попиту, вивчення мотивів, аналіз цільових орієнтацій). Типи спонукальних мотивів формування і стимулювання попиту на інновації: раціональні (якість, економічність, експлуатаційні параметри), емоційні (унікальні властивості, стиль життя, відчуття страху, відчуття провини тощо), моральні (збереження природного середовища, відчуття патріотизму тощо). Складові стимулювання (формування) попиту на інновації: реклама, пропаганда, стимулювання збуту, особистий продаж.

Тема 5. Інноваційна політика підприємства

Мета і роль інноваційної політики в діяльності підприємства. Система взаємовідносин „ринок - підприємство — інновації”. Класифікація товарів за ступенем новизни. Характеристика пропозиції інноваційного товару (стратегічна, тактична, антикризова, венчурна). Сутність основних підходів і методів формування інноваційної політики підприємства за різних систем господарювання. Механізм формування інноваційної політики аграрного підприємства. Складові елементи інноваційної політики. Види і характеристика інноваційних стратегій (традиційна, імітаційна, залежна, наступальна). Моделі вибору інноваційної стратегії, їх характеристика та методи обґрунтування.

Тема 6. Система управління інноваційними процесами

Основні складові успіху інноваційної діяльності: ринковий потенціал, інноваційний потенціал, виробничо-збутовий потенціал. Система управління інноваційним процесом: аналіз відповідності внутрішніх можливостей розвитку зовнішнім; генерація ідей інновацій; відбір ідей інновацій; розробка задуму інновації та його перевірка; розробка маркетингової стратегії просування інновацій на ринок; оцінювання можливості й економічної доцільності досягнення підприємством цілей, намічених у маркетинговій програмі; розробка конструкторської і технологічної документації інновації, виготовлення дослідних зразків та їх випробування; випробування інновацій в ринкових умовах; розгортання комерційного виробництва інновацій в обсягах, намічених у маркетинговій програмі. Інноваційна стратегія підприємства та особливості її формування. Методи управління вибором інноваційних стратегій (свот-аналіз, стратегічна модель Портера, матриця Бостонської консультативної групи, матриця „Мак-Кінсі - Дженерал-електрик”).

Тема 7. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства

Техніко-технологічна база підприємства: сутність (поняття та основа — машини, устаткування, прилади), оцінювання (комплекс показників оцінювання: вартість основних фондів, їх стан і рух - введення, оновлення, вибуття, ліквідація та відповідні розрахункові коефіцієнти). Напрями розвитку техніко-технологічної бази підприємства: якісні зміни засобів праці і технологій, покращання структури, системи організації й інтенсифікації виробництва на основі прискореного розвитку науки і техніки, всебічного використання досягнень науково-технічного прогресу. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства в системі стратегічного, поточного і оперативного управління.

Тема 8. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності

Сутність та економічна природа категорії «інформації». Визначальні ознаки різних типів суспільств та характеристики відповідних систем освіти та науки. Сутність інформації. Знання як стратегічний ресурс інноваційних змін. Взаємопов'язані групи стратегічних проблем. Тенденції розвитку інформаційних технологій. Рівні використання інформаційних технологій у поєднанні з інформаційними системами. Моделювання інноваційного розвитку суспільства.

Тема 9. Фінансування інноваційної діяльності

Сутність, принципи, мета і завдання системи фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності. Структура фінансового механізму науково-технічної й інноваційної діяльності. Організаційні форми фінансування науково-технічної й інноваційної діяльності. Закон України „Про наукову і науково-технічну діяльність”. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Фінансування науково-технічних та інноваційних програм і проектів.

Тема 10. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація

Інноваційний проект – комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених з метою створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів за умов встановлених ресурсних обмежень. Види інноваційних проектів: проект дослідження та розвитку, проект організаційний, проект промисловий. Для обґрунтування управлінського рішення щодо реалізації інноваційного проекту необхідно провести його експертизу, тобто оцінити рівень його економічної доцільності. Порядок проведення експертизи постійно вдосконалюється, доповнюється деякими обов'язковими мовами, більш жорстким стає контроль за використанням коштів та інше. Для вибору оптимального варіанту інноваційного проекту необхідно

співставити, проаналізувати їх показники, характеристики. Тому вся інформаційна база, методи визначення вартісних та натуральних показників повинні бути співставними.

Тема 11. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

Методологічні аспекти оцінювання ефективності інновацій. Значення і зміст моделі оцінювання ефективності інновацій. Сутність концепції управління інноваційними проектами. Складові інноваційного проекту як системи в динамічному оточенні. Поняття „внутрішні" і „зовнішні" зацікавлені сторони інноваційного проекту. Поняття „бізнес-процесу". Ефект та ефективність інноваційних проектів. Характеристика видів ефективності та етапів загальної схеми оцінювання ефективності інноваційних проектів. Склад поточних і капітальних витрат на інновації. Характеристика оціночних показників інноваційного проекту. Сутність аналізу чутливості показників інноваційного проекту.

Характеристика об'єктів інтелектуальної власності. Методологічні підходи щодо оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності. Сутність основних видів ліцензійних платежів. Основні етапи комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства та джерела його інформаційного забезпечення. Інвестиційна привабливість підприємства та зміст її аналізу. Оцінювання спроможності підприємства до інноваційного розвитку. Характеристика показників інноваційної діяльності підприємства.

Тема 12: Комерціалізація результатів інноваційної діяльності

Сутність комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Основні суб'єкти ринкових відносин при комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Склад і взаємовідносини учасників ринку при комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Відмінність інноваційного продукту від інноваційної продукції. Інтелектуальна власність та її трансформація в інноваційний продукт. Трансфер технологій. Етапи трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт. Оцінка вартості інтелектуальної власності. Підходи до оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності. Показники, що використовуються при оцінюванні комерційних та ринкових можливостей. Способи комерціалізації інтелектуальної власності. Визначення розрахункової ціни ліцензії.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час проведення виробничої практики з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при виконанні програми використовуються такі методи навчання, як: проведення досліджень, аналізу, складання графічних схем, таблиць, програм, самостійна робота з рекомендованою літературою та джерелами Інтернет тощо.

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Порядок отримання заліку

Студенти звітують про виконання програми: в перші 2-3 дні навчальних занять після виробничої практики.

Форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту на рецензування керівнику практики від навчального закладу. До письмового звіту додаються інші документи визначені навчальним закладом, кафедрою: щоденник, який є обов'язковою складовою звітної документації з виробничої практики.

По закінченні виробничої практики, комісія приймає залік у студентів в останні дні її проходження на базі практики (як виняток), або у вищому навчальному закладі протягом перших двох тижнів навчальних занять після виробничої практики.

Підведення підсумків практики оцінюється диференційованою оцінкою.

Вимоги до звіту, щоденнику про практику.

Основу змісту звіту, щоденнику повинні складати особисті спостереження, критичний аналіз, співставлення, оцінювання технічних засобів, процесів організації праці, а також особисті раціоналізаторські пропозиції, зауваження, висновки.

Звіт по практиці повинний мати наступну структуру:

1. Титульний аркуш
2. Зміст
3. Вступ
4. Основна частина
5. Висновки та пропозиції
6. Список літератури

Додаткова звітна документація (наприклад - щоденник тощо)

Висновок керівника практики від кафедри

У звіту має бути стисло та конкретно описано роботи, особисто виконані студентом під час практики. Не допускається дослівне переписування

матеріалів бази практики (історії бази, технічних описів тощо), а також цитування літературних джерел.

Звіт має бути оформлений як на аркушах стандартного формату А4 рукописно або друковане, так і частково у електронному вигляді (на електронних машинних носіях) з наскрізною нумерацією, з обов'язковим врахуванням стандартів (ЕСКД, ЕСПД тощо) і переплетений.

Щоденник з виробничої практики повинний мати наступну структуру:

1. Титульний аркуш;
2. Відомості про базу практики (господарство, підприємство, організацію, установу);
3. Виробнича робота;
4. Індивідуальне завдання студента;
5. Наукова робота студента та раціоналізаторство;
6. Побажання студента за підсумками практики;
7. Відгук про проходження практики студентом.

Усі розділи заповнюються безпосереднє студентом за винятком відгуку. Щоденник повинен мати підписи студента, керівника практики від бази практики, керівника бази практики, керівника практики від навчального закладу. Підпис керівника бази практики завіряється печаткою.

Щоденник може бути оформлений як на аркушах стандартного формату А4, так і на аркушах формату А5 книжкою.

Перелік питань, що виносяться на залік.

До переліку входять питання, що охоплюють зміст робочої програми практики (питання з характеристик бази практики, організації робіт з охорони праці, теоретичних знань пов'язаних з виконанням практичних робіт, спостереження, досліджень, аналізу, складанню, зауважень та пропозицій по удосконаленню практики) та виносяться на підсумковий модульний контроль (залік).

8. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Після завершення строків практики здобувачі докладають про виконання програми практики. Форма звітності - надання складеного звіту, оцінений та підписаний керівником практики від кафедри. Підсумки практики підводяться в процесі складання студентом заліку комісії, яка призначається завідувачем кафедри. Результати складання заліку з практики заносяться в список-відомість виробничої практики, проставляються в заліковій книжці. Керівник практики інформує кафедру щодо фактичних термінів початку й

закінчення практики студентами, про їх дисципліну, стан охорони праці на базі практики та з інших питань організації чи проведення практики.

Загальне оцінювання роботи студентів здійснюється шкалою ECTS (табл.3).

Таблиця 3

Структура диференційованого заліку з виробничої практики

Модуль	Види робіт	Форма звітності	Кількість балів
1	Інструктажу з порядку проходження практики та з охорони праці і безпеки життєдіяльності. Отримання звітної та методичної документації . Прибуття на базу практики, зустріч із керівництвом, ознайомлення із історією, структурою, роботою, організацією питань охорони праці. Підготовка та оформлення звіту із проходження практики. Робота із літературою, пошук матеріалів до звіту та індивідуальному завданню.	Журнал Інструктажу з питань охорони праці. Журнал обліку видачі завдання на практику. Звіт Щоденник з практики	0...10
2	Виконання робіт під час практики	Відгук Керівника практики від бази практики	0...30
	Підведення підсумків проходження практики. Підготовка та пошук матеріалів для формування звіту проходження практики.	Щоденник з практики(для виробничої)	
3	Оформлення щоденнику, звіту та індивідуального завдання.	Звіт із проходження практики	0...10
	Надання звітної документації на рецензування керівнику практики від навчального закладу.		

		Щоденник з Практики (для виробничої)	
4	Захист звіту з практики	Звіт із проходження практики	0...50
		Залікова відомість	
Всього балів			100

Таблиця 4

Шкала оцінювання знань студентів

Визначення показника за державною шкалою	Визначення показника за шкалою ECTS	Оцінка за 100-бальною шкалою	ECTS оцінка
Відмінно	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
Добре	Дуже добре – вище середнього рівня із кількома помилками	82-89	B
	Добре – взагалі вірна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
Задовільно	Задовільно – зі значною кількістю недоліків	67-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-66	E
Незадовільно	Незадовільно – з можливістю повторного складання	35-59	FX
	Незадовільно – з обов’язковим повторним курсом	0-34	F

Порядок підведення підсумків практики

Для виробничої практики формою підсумкового контролю є *диференційний залік*, тому підсумкова оцінка визначається за сумою балів за поточну успішність та балів за інші заплановані види робіт.

Оцінка за практику вноситься в список - відомість виробничої практики і в залікову книжку студента.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з навчального закладу.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то кафедрою (з погодженням деканату) надається можливість студенту пройти практику повторно протягом навчального року.

За підсумком практики викладач – керівник практики складає звіт. Звіт по практиці повинний мати наступну структуру:

- Титульний аркуш;
- Вступ (де вказується відповідно яких документів проводилась практика);
- Основна частина (де стисло вказується яким чином і з ким проводилась практика, місця проведення практики, контроль проходження практики, дані результатів практики зведених у таблицю, їх аналіз);
- Висновки та пропозиції;
- Додаток до звіту (список - відомість навчальної або виробничої практики);
- Звіт підписується викладачем – керівником практики від кафедри.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедр, підсумкових конференціях студентів з практики, а загальні підсумки - на засіданнях ректорату, деканатів, вчених радах навчального закладу, факультетах.

9.МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча програма з проведення виробничої практики.
2. Методичні вказівки до проведення виробничої практики.
3. Робочий зошит з виробничої практики.
4. Посібники, підручники відповідно професійних компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА

1.Tebenko V.M. Risk management innovations. *Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медиц. та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*. 2013. Т 15, № 2(56). С. 384–389;

2.Vlasiuk Y. O., Tebenko V. M., Hrybova D.V., Biliaiev S.S. The influence of small business spreading on the dynamics of the labor costs share in value added generated by leading industries of Ukrainian economy. *Збірник наукових праць «Financial and credit activity: problems of theory and practice»* 2018. [Vol 3, No 26 \(2018\)](http://fkd.org.ua/article/view/116123) URL: <http://fkd.org.ua/article/view/116123> (дата звернення: 13.07.2020)

3. Андрєєва Л. О., Лисак О. І., Тебенко В. М. Вдосконалення управління проектами інноваційного розвитку підприємств торгівлі. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. (економічні науки)*.

Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2020. – № 2 (39) . – С. 76-84.

4. Андрєєва Л.О. Системний аналіз організації. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2012. № 2 (18), том 5. С. 7–14;

5. Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Методичні аспекти стратегічного розвитку підприємств. *Бізнес Інформ*. 2016. № 6. С. 227–231;

6. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз : монографія. Київ: КНЕУ, 2005. – 292с.;

7. Антонюк Л. Л., Поручник А.М., Савчук В.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія. Київ : КНЕУ, 2003. 394 с.;

8. Болтянська Л.О., Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ–ПЛЮС, 2015. 668 с.;

9. Болтянська Л.О., Тебенко В.М. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2017. №3 (35). С. 20–27;

10. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємництві : монографія. Київ.: КНЕУ, 2004. 245 с.;

11. Власюк Ю.О., Педченко Г.П. Особливості моделювання інвестиційного процесу в аграрному секторі. *Вісник Хмельницького національного університету (економічні науки)*. 2016. №3. С.144-147;

12. Гераймович В.Л. Інвестиційна привабливість пріоритетних галузей агропромислового виробництва у регіоні. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 138–145;

13. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Б.В. Погріщук. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2012. 304 с.;

14. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. No. 1. Pp. 80–93;

15. Грицаєнко Г.І. Основи інвестиційної діяльності: навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. 224 с.;

16. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Метод аналізу ієрархій у визначенні пріоритетних напрямів інвестування аграрного виробництва. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ* : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Херсон, 19 квітня 2018 р. Херсон : ХДАУ, 2018. С. 207–209;

17. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Технічне оснащення як пріоритетний напрям інвестування аграрного виробництва. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 193-199;

18.Грицаєнко М. Інтенсифікація сільського господарства на основі інноваційного розвитку. *Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи* : монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2014. С. 237–257;

19.Грицаєнко М.І. Взаємозв'язок інтенсифікації та інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва. *Вісник Степу: зб. наук. праць Кіровоград. держ. с.–г. досл. станції НААН*. 2014. Вип. 11. С. 195–201;

20.Грицаєнко М.І. Ефект та ефективність інноваційної діяльності. *Розвиток економіки України на інноваційній основі* : Матеріали VI Міжнар. наук.–практ. конф. м. Мелітополь, 12–15 черв. 2012 р. Мелітополь: Вид–во Мелітопольська міська типографія, 2012. С. 23–25;

21.Грицаєнко М.І. Ефективність інновацій в аграрній сфері. *Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств*: міжнар. наук.–практ. конф., м. Львів 23–28 трав. 2013 р. Львів: ЛНАУ, 2013. С. 189–192;

22.Грицаєнко М.І. Ефективність інноваційної діяльності. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2012. № 2 (18). С. 132–141;

23.Грицаєнко М.І. Інноваційна основа інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2011. № 1 (15). С. 38–44;

24.Грицаєнко М.І. Інноваційний розвиток аграрної сфери України. *Науково–методологічне забезпечення економічних засад конкурентоспроможності аграрного виробництва і розвитку сільських територій* : Матеріали наук.–практ. конф. м. Мелітополь, 16–17 лют. 2012 р. Мелітополь, Вид–во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. С. 23–25;

25.Грицаєнко М.І. Інноваційний розвиток сільського господарства. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2011. № 1 (13). С. 144–152;

26.Грицаєнко М.І. Інновація як економічна категорія та її особливості в аграрній сфері. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2012. № 1 (17). С. 130–138;

27.Грицаєнко М.І. Інституційне середовище розвитку інноваційної діяльності в аграрному виробництві. *Соціально-економічні перспективи розвитку України в XXI столітті* : матеріали міжнар. наук.–практ. конф., м. Тернопіль, 15 листоп. 2013 р. Тернопіль, 2013. С. 26–29;

28.Грицаєнко М.І. Інтегральна оцінка ефективності інноваційної діяльності в аграрній сфері на основі методу аналізу ієрархій. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Т. 19. Вип. 3. С. 147–150;

29.Грицаєнко М.І. Підприємництво як джерело інноваційної діяльності в аграрній сфері. *Ефективна економіка*. 2014. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 02.07.2020);

30.Грицаєнко М.І. Сутність та оцінка інноваційного потенціалу. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2012. С. 111–113;

31.Грицаєнко М.І. Сутність та склад інноваційного потенціалу регіону. *Економіка розвитку*. 2013. № 4. С. 52–57;

32.Грицаєнко М.І. Теоретичні основи інноваційної діяльності. *Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки*: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. С. 104–154;

33.Грицаєнко М.І. Удосконалення інституційного середовища розвитку інноваційної діяльності в аграрному виробництві шляхом створення наукового парку. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*, 2014. № 4. С. 116–124;

34.Економіка і організація інноваційної діяльності: підручник / О.І. Волков та ін. Київ, 2007. 662 с.;

35.Завадських Г.М. Дослідження сучасного стану інвестиційної сфери аграрних підприємств. *Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки*: Монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. С. 155–208;

36.Завадських Г.М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №17. С.152–155;

37.Завадських Г.М. Регіональна економіка: Навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 556 с.;

38.Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб Київ: ЦУЛ. 2012. 448 с.;

39.Йохна М. А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч. посіб. Київ : Видав. центр «Академія», 2005. 400с.;

40.Кучеренко Ю.А. Інвестиційна привабливість екологізації агропідприємств. *Агросвіт*. 2018. № 7. С. 61–65;

41.Лисак О.І. Державне регулювання ціноутворення в аграрному секторі України. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2014. №2 С.97-101;

42.Лисак О.І. Перспективи розвитку електронної комерції в Україні. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2017. №3 (35). С. 46–55;

43.Лисак О.І., Андрєєва Л.О. Проблеми та перспективи експорту аграрної продукції України. *Agricultural and resource economics: international scientific e–journal*. 2017. Vol. 3, № 1. С. 139–151;

44.Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Тебенко В.М. Інноваційні методи інтернет-торгівлі. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». 2020. – № 2 (39) . – С. 103-111.

45.Мацибора Т.В. Інвестиційна привабливість аграрного сектору України: регіональний аспект. *Економіка АПК*. 2018. № 3. С. 49–55;

46.Микитюк П.П., Сенів Б.Г. Інноваційна діяльність : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2009. 392 с.

47.Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.07.2020)

48.Педченко Г.П., Власюк Ю.О. Сучасний стан підприємництва в Запорізькій області. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2016. № 3 (32). С. 159–167;

49. Тебенко В. М. Інноваційні зміни як інструмент управління економікою регіону. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : матеріали І міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Львів: ЛНАУ, 2019. Ч.2. с.163-166;

50.Тебенко В. М., Андрєєва Л. О., Лисак О. І. Інноваційна складова підприємницької діяльності в аграрній сфері. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2020. – № 3 (40) . – С 67-74.

51.Тебенко В.М. Екологічні ризики інновацій. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2011. №2 (14). С. 328-335;

52.Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. Мелітополь: Вид-во: Мелітопольська типографія «Люкс». 2014. – 302 с.

53.Тебенко В.М. Інвестиційна привабливість Запорізького регіону. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2013. № 1 (21), том 2. С. 330–336;

54.Тебенко В.М. Інноваційна діяльність промислових підприємств України. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2015. №1 (29). С.69–73;

55.Тебенко В.М. Інноваційна та інвестиційна привабливість *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2012. .№1 (17), С.187-193.;

56.Тебенко В.М. Проблеми та тенденції інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2018. №2 (37). С. 146–154;

57.Тебенко В.М. Розвиток аграрної сфери регіону. *Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент* : матеріали І міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 12-13 лютого 2020 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. Ч. 1. С. 252-255;

58.Тебенко В.М. Управління інноваційним ризиком. *Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медич. та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*. 2013. Т 15, № 2(56). С. 356–360;

59.Тебенко В.М. Чинники інноваційного розвитку. *Вісник ХНТУСГ*. 2007. №54. С. 256-260;

60.Тебенко В.М. Інноваційна діяльність як вид підприємницької діяльності в аграрній сфері. *Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 14-15 травня 2020 р. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 217-219;

61.Тебенко Розвиток інноваційного підприємництва. *Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування* : матеріали ІІ міжнар. наук.-практ. конф., м. Мелітополь, 13-14 червня 2019 р. Мелітополь : ТДАТУ, 2019. С. 34-37;

62.Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. Наукове забезпечення інноваційного розвитку аграрної сфери. *Бізнес Інформ*. 2016. №4. С. 143–149;

63.Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері: менеджмент та ефективність: Монографія. Херсон: ОЛДІ–ПЛЮС, 2016. 424 с.;

64.Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. Розвиток інститутів інноваційної діяльності в аграрній сфері. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №8. С. 292–298;

65.Яворська Т.І. Інноваційний характер розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в розвинутих країнах. *Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медик. та біотехнологій ім. С. З. Гжицького*. 2010. Т. 12, №1 (43). С. 634–638;

Інформаційні ресурси:

1. Закон України “Про інноваційну діяльність” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36, ст.266) {Із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 380-IV від 26.12.2002](#), ВВР, 2003, № 10-11, ст.86 [№ 1344-IV від 27.11.2003](#), ВВР, 2004, № 17-18, ст.250 [№ 2285-IV від 23.12.2004](#), ВВР, 2005, № 7-8, ст.162 [№ 2505-IV від 25.03.2005](#), ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267 [№ 2314-VI від 03.06.2010](#), ВВР, 2010, № 34, ст.484 [№ 3715-VI від 08.09.2011](#), ВВР, 2012, № 19-20, ст.166

№ 5460-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст.41}режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

2. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року *Розпорядження КМУ № 526-р від 10.07.2019 року* режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/65495/

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (із змінами та доповненнями)// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/436-15

5. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

6. Інформаційний портал ТДАТУ ім. Дмитра Моторного <http://nip.tsatu.edu.ua>

7. Наукова бібліотека ТДАТУ ім. Дмитра Моторного <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>

8. Методичний кабінет кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.